

HASSELT
HEEFT
HET.

Deel- en herstelincubator

**REPAIR
& SHARE**

ava^{Limburg}
nsa

VVSG

Inhoud

Inleiding	3
DEEL 1: De deel- en herstelincubator	4
A. Definitie	4
B. Het Hasseltse voorbeeld	4
C. Partnerschappen	5
D. Handleiding draaiboek	5
DEEL 2: Stappenplan voor een stedelijke Deel- en Herstel Incubator	6
Piste 1: Versterken, opschalen en de zichtbaarheid vergroten van nieuwe en bestaande deel- en herstel initiatieven.	6
1. Grondbeginselen	6
2. Ondersteuning als lokaal bestuur	7
Piste 2: Bruggen slaan tussen burgerinitiatieven en (circulaire) bedrijven.	13
Piste 3: Inwoners actief betrekken bij de deel- en herstelincubator	16
DEEL 3: Nawoord - een blik op de Hasseltse Deel- en Herstel Incubator	18

Inleiding

Het realiseren van een circulaire en delende samenleving is een noodzakelijke voorwaarde voor een succesvol klimaatbeleid. Meer dan de helft van de broeikasgasemissies is gerelateerd aan materiaalgebruik (OVAM, 2018¹). Het thema afval en materialen is een van de belangrijke beleidslijnen uit het [Vlaams energie- en klimaatplan](#). De herwaardering van afvalstromen is een essentiële voorwaarde voor de circulaire economie én is een van de prioriteiten op diverse beleidsniveaus.

Door lokaal actief te werken aan de levensduurverlenging van onze verbruiksgoederen, kunnen we de CO₂-uitstoot naar omlaag brengen. Delen en herstellen zou de meest logische en evidente optie moeten zijn in plaats van weg te gooien en nieuw te kopen. Jammer genoeg stijgt het aantal defecte apparaten dat vervangen wordt gestaag, en dit jaar na jaar. Nochtans wil het overgrote deel van burgers zijn goederen liever repareren dan nieuwe te kopen (Eurobarometer 388 ; [Publieksenquête Netwerk Bewust Verbruiken](#)).

Door als lokaal bestuur in te zetten op een deel- en hersteleconomie, kunnen burgers toegang krijgen tot meer en betere goederen en diensten. Het voordeel om als gemeente- of stadsbestuur aan de slag te gaan met lokale deel- en herstel initiatieven, is dat je dicht bij de burger staat. Met deze inspiratiegids willen we *tips & tricks* delen over hoe je als lokaal bestuur een deel- en herstelincubator kan vormgeven door lokale initiatieven te ondersteunen, partnerschappen aan te gaan en de bevolking daar zo veel mogelijk bij te betrekken. We vertrekken vanuit het Hasseltse voorbeeld, dat met steun van het VVSG werd opgericht, om burgerinitiatieven en circulaire ondernemingen te bundelen en zo tot een hoger niveau te tillen. Door de combinatie van ondersteuning en toegenomen bewustzijn, kan een circulaire en delende samenleving zich over heel Vlaanderen verspreiden.

“
We moeten niet telkens opnieuw het warm water
uitvinden, maar goede praktijken en robuuste projecten
grootschalig uitrollen.
We vroegen daarom aan de lokale besturen
om zeer concrete projecten in te dienen,
waaronder dat van Hasselt, die we ondersteunen en
nadien uitrollen over heel Vlaanderen.”
Bart Somers, Vlaams
Minister voor Binnenlands Bestuur

”

¹file:///C:/Users/Gebbruiker/Downloads/7-boodschappen-over-circulaire-economie-en-klimaatverandering-nl.pdf

DEEL 1: De deel- en herstelincubator

A. Definitie

Een gemeentelijke of stedelijke deel- en herstel incubator omvat lokale burgerinitiatieven² en andere stakeholders die werk maken van een circulaire samenleving waarin delen en herstellen centraal staat. Met steun van lokale overheden krijgen deze initiatieven een platform en kunnen ze zich optimaal ontplooiën. Zo krijgen burgers een valabel aanbod gepresenteerd van circulaire goederen en diensten en wordt de transitie naar een herstellende en delende samenleving lokaal verankerd.

B. Het Hasseltse voorbeeld

Met steun van de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) zette stad Hasselt een nieuwe incubator op met focus op herstel en hergebruik van spullen. Diverse burgerinitiatieven zijn actief bezig met de levensduurverlenging van gebruiksgoederen. De incubator werd in het leven geroepen om de bestaande deel- en herstelinitiatieven te bundelen, nieuwe initiatieven beter te ondersteunen en alles naar een hoger niveau te tillen.

“

“In Hasselt is delen gemeengoed. Niet alleen op vlak van materialen maar ook wat betreft kennis. Het sterke ecosysteem van burgerinitiatieven, professionele organisaties en begeleiding door het stadsbestuur bezorgde ons de rol van koploper in Vlaanderen. Met de Deel- en Herstelincubator hebben we daar de voorbije jaren nog een versnelling hoger in geschakeld. Die ervaring delen we graag met andere enthousiaste initiatieven. Want steeds dieper graven naar grondstoffen voor producten met een korte levensloop is een aanslag op onze leefomgeving.”

Nele Kelchtermans, schepen van klimaat en circulaire economie

”

De Hasseltse incubator ging aan de slag met vijf kerndoelstellingen, die we in dit draaiboek bundelen tot 3 pistes:

- ⇒ **Piste 1:** Versterken, opschalen en de zichtbaarheid vergroten van nieuwe en bestaande deel- en herstelinitiatieven.
- ⇒ **Piste 2:** Bruggen slaan tussen burgerinitiatieven en (circulaire) bedrijven.
- ⇒ **Piste 3:** Inwoners actief betrekken bij de deel- en herstelincubator.

² Volgens de criteria van Socius komt een burgerinitiatief hierop neer: “het initiatief komt tot stand binnen de leefwereld van burgers en overstijgt het private belang. Burgers starten en sturen het initiatief op basis van hun persoonlijke bewogenheid.”

C. Partnerschappen

De totstandkoming van een lokale deel- en herstelincubator lijkt misschien een grote uitdaging, maar gelukkig sta je er als stad of gemeente zelden alleen voor. Als lokale overheid heb je niet altijd de ruimte of *knowhow* in huis en kan je rekenen op partners, die met hun expertise mee richting geven aan een delende en herstellende stad.

De circulaire economie is namelijk een zaak die heel wat actoren aanbelangt. Je kan als lokale overheid samenwerken met andere partners uit de maatschappelijke vijfhoek: het maatschappelijk middenveld, bedrijven, de financiële sector en kennisinstellingen. Dit kan interessante synergiën en wederzijdse ondersteuningsbronnen teweegbrengen, van het schrijven van gezamenlijke projectdossiers tot het opzetten van activiteiten.

Hasselt ging een breed partnerschap aan met onderstaande organisaties:

- ⇒ Repair&Share vzw
- ⇒ Burgerinitiatieven (Repair Cafés, gereedschaps- en fietsbib,...)
- ⇒ Avansa Limburg
- ⇒ Onderwijsinstellingen (UHasselt, PXL, UCLL, Syntra)
- ⇒ Afvalintercommunale Limburg.net
- ⇒ Bedrijven (Decathlon, Ikea, Corda Campus, Recor)
- ⇒ Culturaanbieders (Modemuseum, bibliotheek,...)
- ⇒ Lokale mode-ondernemers

Ook binnen het stadsbestuur kan je op zoek gaan naar partners. Als initiatiefnemende stadsdienst kan je zoeken waar kruisbestuiving mogelijk is met andere diensten en zo transversale samenwerkingen opstarten. Creëer een nieuw ecosysteem binnen het eigen stadsbestuur. Zet verschillende stadsdiensten samen en ga op zoek naar gemeenschappelijke doelen die een deel- en hersteleconomie kunnen bevorderen.

Bij de opstart van de Deel- en Herstelincubator in Hasselt werd sterk ingezet op transversale samenwerking tussen de stadsdiensten. Zo ontstond een tweewekelijks overleg tussen de Dienst Leefmilieu en de Dienst Economie, op basis van raakvlakken en gemeenschappelijke ambities voor de transitie naar een duurzamere economie en afvalreductie.

D. Handleiding draaiboek

Dit draaiboek beoogt geen puur theoretische paper te zijn of te stellen hoe het moet. Heel wat steden en gemeenten jagen al hun circulaire ambities na. Dit draaiboek wil lokale besturen inspireren om een Deel en Herstel Incubator in hun stad of gemeente te lanceren of verder uit te bouwen. Met een illustratief stappenplan voorzien we telkens vragen, checklists en tips die je kan overlopen. Niet om te 'knippen en te plakken', maar om te 'knippen en op maat te maken van jouw eigen stad of gemeente'.

DEEL 2: Stappenplan voor een stedelijke Deel- en Herstel Incubator

Piste 1: Versterken, opschalen en de zichtbaarheid vergroten van nieuwe en bestaande deel- en herstel initiatieven.

Deel- en herstelinitiatieven omvatten de burgerinitiatieven of organisaties die op eigen kracht initiatief nemen om meer te repareren en spullen of ruimtes te delen. Ze doen dit vanuit de doelstelling om afval te reduceren, het grondstoffenverbruik te verminderen en in te zetten op sociale cohesie. Dergelijke initiatieven hebben vaak behoefte aan ondersteuning van hun stad of gemeente.

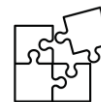
Als lokaal bestuur kan je bestaande deel- en herstel initiatieven³ op verschillende manieren ondersteunen. Elk initiatief is uniek en vereist een aanpak op maat. De ondersteuning die je als stad of gemeente kan verlenen, is dus afhankelijk van de grootte, de fase waarin het zich bevindt, de noden en de doelstellingen van het burgerinitiatief. In deze inspiratiegids onderscheiden we drie rollen die je als lokale overheid kan opnemen, nl. de rol van verbinder, communicator of facilitator.

VERBINDER

COMMUNICATOR

FACILITATOR

Deze rollen staan echter niet los van elkaar, noch van het bredere kader waarin je als bestuur werkt. Het is als lokaal bestuur daarom een zoektocht om uit te maken hoe je burgerinitiatieven het best kan ondersteunen om een deel- en herstelincubator in de stad of gemeente te verwezenlijken.

Voor een meer uitgebreide handleiding over het ondersteunen van burgerinitiatieven als lokaal bestuur, verwijzen we graag naar het veldonderzoek van Socius. (VVSG, 2021; Socius, 2021).

1. Grondbeginselen

Burgerinitiatieven bevinden zich in de tussenruimte, d.i. de ruimte tussen de leefwereld van burgers en het lokale bestuur. "Het is een soort overgangsruimte waarin allerlei interacties plaatsvinden, relaties en netwerken tot stand komen en er bevinden zich min of meer formele organisaties. In die tussenruimte verenigen mensen zich en organiseren ze zich om dingen gedaan te krijgen, met of zonder steun van de overheid (Socius, 2020)⁴.

De structuren, regels en instrumenten die de laatste decennia ontwikkeld zijn voor het vormgeven van die tussenruimte, werken vaak niet voor de burgerinitiatieven van vandaag. Gemeentelijke steun richt zich vaak enkel op klassieke verenigingen. Er is nood aan nieuwe en passende formules waarbij betrokkenheid en vertrouwen centraal staan (Socius, 2020). Het grondig screenen van bestaande reglementen is een goede vertrekbasis om de principes voor een Deel- en Herstel Incubator uit te stippelen.

³ (Zie addendum: Niet exhaustieve lijst van mogelijke initiatieven)

⁴ <https://www.slideshare.net/socius/inspiratiemoment-burgerinitiatieven-laten-bloeien-22-september-2020>

Het is bovendien de rol van de lokale overheid om basisvoorwaarden te formuleren voor het ecosysteem waarin burgerinitiatieven kunnen opstarten en zich ontplooien. Dit houdt in dat het bestuur steeds het algemeen belang voor ogen houdt en waar nodig een begrenzendende rol speelt. We halen onze mosterd opnieuw bij Socius⁵, die stelt dat ondersteuning van burgerinitiatieven verbonden kon worden aan twee criteria die sturen richting dat algemeen belang:⁶

1. Is het initiatief representatief? Een perfecte afspiegeling van de maatschappij is bijna nooit mogelijk, maar het is belangrijk om na te gaan of het initiatief in voldoende mate de noden van de gemeenschap weerspiegelt.
2. Is de toegang tot het initiatief voldoende ruim en open, m.a.w. sluit het initiatief niemand uit? Kan iedereen die belang heeft bij het initiatief, betrokken raken?

Als in een bepaald geval niet voldaan is aan deze criteria of het algemeen belang in het gedrang komt, kan het bestuur een dialoog aangaan met het initiatief in kwestie. Daarin kan het gaan over het algemeen belang en het respecteren van de waarden en regels die onze samenleving als algemeen geldend heeft vastgelegd.

- ✓ Welke elementen in jullie huidige reglementen werken remmend voor burgerinitiatieven? Welke grondregels werken dan weer stimulerend?
- ✓ Op welke manier toetsen jullie het algemene belang af bij de ondersteuning van burgerinitiatieven? Welke criteria hanteren jullie hiervoor?
- ✓ Hoe en wanneer begrenzen jullie burgerinitiatieven als zij het algemeen belang voorbijgaan of essentiële rechtsregels overtreden? Op welke manier gaan jullie in gesprek met initiatieven om het over deze onderwerpen te hebben?

2. Ondersteuning als lokaal bestuur

Op basis van de 8 ondersteuningsnoden- en behoeften⁷ (Socius, 2021), formuleren we in dit draaiboek drie kernrollen die je als lokale overheid kan aannemen om burgerinitiatieven, en meer bepaald deel- en herstelinitiatieven te ondersteunen.

8 ondersteuningsnoden van burgerinitiatieven (Socius, 2021) ⁸	3 kernrollen voor het lokale bestuur
≥ Erkenning en waardering ≥ Uitwisseling en netwerking	Rol van verbinder
≥ Draagkracht ≥ Draagvlak	Rol van communicator
≥ Administratie en logistiek ≥ Financiële middelen ≥ Infrastructuur en ruimte ≥ Doelgerelateerde kennis en expertise	Rol van facilitator

⁵ <https://socius.be/wp-content/uploads/2020/09/Take5.pdf>

⁶ Het algemeen belang in deze context mikt op een maatschappelijke meerwaarde van de voorgestelde initiatieven voor een voldoende brede groep van burgers.

⁷ <https://socius.be/alles-wat-je-moet-weten-over-noden-en-behoeften-van-burgerinitiatieven/>

⁸ <http://socius.be/wp-content/uploads/2021/12/Rapport-veldverkenning-burgerinitiatieven.pdf>

In ruil kan je aan burgerinitiatieven wel enkele voorwaarden opleggen. Bij bepaalde ondersteuning, moet je nu eenmaal terugkoppelen naar het stadsbestuur. Zo kan je bijvoorbeeld laagdrempelige rapportage-vereisten vragen aan burgerinitiatieven (bijvoorbeeld hoeveel keer ze open waren of activiteiten organiseerden) in ruil voor financiële of logistieke ondersteuning.

2.1 Rol van de verbinder

Zorgvuldig verbinding maken is essentieel als je als stad of gemeente deel- en herstelinitiatieven wilt ondersteunen. De rol van verbinder vertrekt vanuit een basis van vertrouwen, erkenning en bemoediging.

Dit principe is tweeledig:

- ⇒ Erkenning en waardering: in verbinding gaan met burgerinitiatieven als lokale overheid
- ⇒ Uitwisseling en netwerking: verbinding leggen tussen verschillende initiatieven en andere stakeholders

Hou in eerste instantie rekening met de vragen en noden van de burgerinitiatieven die werken rond delen en herstellen, en let erop dat je als bestuur niet te snel met een kant-en-klaar aanbod komt. Het is verleidelijk om als stad of gemeente uit te pakken met concrete acties. Samenwerken met dergelijke initiatieven vereist een aanpak op maat, en is anders dan wat de meeste gemeente- of stadsbesturen gewoon zijn (De Wakkere Burger, 2021)⁹. De grootste valkuil in het contact met burgerinitiatieven is optreden met 'de bril van de stad of gemeente' op je neus. Als je te veel vertrekt vanuit het beleid en de plannen die de stad wil uitvoeren, belemmert dat om écht te luisteren naar wat er leeft binnen een initiatief.

Om een goed zicht te hebben op wat er leeft bij de burgerinitiatieven, is het belangrijk om burgers samen te brengen en naar hen te luisteren. Langsgaan bij de initiatieven kan ook een goede aanpak zijn. Zo zie je meteen hoe hun werking er concreet uit ziet en kan je echt tijd maken om naar hun verhaal te luisteren. Door verbinding te maken, vergroot je de kans op partnerschappen en gezamenlijke ideeën, zowel tussen burgerinitiatieven en het bestuur als tussen initiatieven en stakeholders onderling.

“

“Een goed overzicht van het vrijwillig engagement in je gemeente kan overigens een interessante basis zijn om geïnteresseerde vrijwilligers te matchen aan activiteiten en initiatieven.”

De Wakkere Burger, 2021

”

- ✓ Wees nieuwsgierig: heb oog voor wat burgers ondernemen. Kijk met een open geest naar wat er gebeurt, niet enkel door een bril die zoekt naar wat past binnen het beleid.
- ✓ Moedig experiment aan: maak mogelijk dat experimenten kwalitatief kunnen worden opgezet. Laat mislukken geen barrière zijn, maar zie ze als een kans om uit te leren.
- ✓ Erken de mensen en initiatieven: blijf in je dialoog kort bij wat de burger zelf wil ondernemen. Vertrek niet altijd vanuit je eigen perspectief of agenda, maar draai mee in wat leeft.

⁹<https://dewakkereburger.be/2021/02/26/3-tips-voor-burgerinitiatieven-en-overheden-in-hun-omgang-met-vrijwilligers/>

- ✔ Laat het eigenaarschap daar waar het hoort: bij de burgers zelf dus. Eigen je als bestuur de initiatieven niet toe, noch in de ontwikkeling ervan, noch in de communicatie erover.
- ✔ Maak duidelijk dat je open staat: zorg dat burgers weten met wie ze in gesprek kunnen gaan.
- ✔ Wees behoedzaam bij een coalitiewissel: zoek naar een zekere continuïteit, dit bevordert een betrouwbaar en langdurig partnerschap.
- ✔ Zorg voor vruchtbare bodems voor creativiteit en connecties: zorg dat ideeën elkaar kunnen vinden, dat mensen elkaar kunnen inspireren en met elkaar kunnen samenwerken.
- ✔ Maak een overzicht van alle herstel- en deelinitiatieven (en bij uitbreiding alle burgerinitiatieven), om echt te weten wat er in jouw stad of gemeente beweegt
- ✔ Breng initiatieven samen via een fysieke of online bijeenkomst of door een afzonderlijk bezoek te brengen aan de verschillende werkingen.

Kies een moment om burgerinitiatieven in de bloemetjes te zetten of organiseer samen een evenement. Je kan dit vasthangen aan kapstokken, zoals de Internationale Dag van de Vrijwilliger (december), de dag van de creatieve doener (juni) of International Repair Day (oktober).

Iemand die deze zorgvuldige verbinding kan aangaan is een pivoerende ambtenaar (socius, 2021)¹⁰. Die houdt één voet binnen de administratie, dicht bij de bestuurders. Met de andere voet kan die vrij bewegen naargelang de relaties en initiatieven zich ontwikkelen. De pivoerende ambtenaar kan in dialoog gaan met interne diensten en is een brugfiguur naar de bestuurders die beleidsbeslissingen nemen. Hij of zij heeft een goed zicht op wat er speelt bij de burgers en kan, waar nodig, burgers met elkaar verbinden.

De stad Hasselt brengt één keer per jaar alle Repair Cafés en burgerinitiatieven (zoals de gereedschapsbib, fietsbib,...) uit de regio samen en creëert ruimte voor ontmoeting om elkaar te inspireren.

Eenmaal je zicht hebt op de vragen en noden van de burgerinitiatieven, kan je ondersteuning uitbouwen. Vanuit een opgebouwd vertrouwen en wederzijdse erkenning kan dit verschillende vormen aannemen. Afhankelijk van wat leeft bij de burgers, kan je kiezen voor een communicatieve, adviserende of faciliterende rol in de fase van ondersteuning. Opnieuw benadrukken we het belang van een brugfiguur - al dan niet de pivoerende ambtenaar - om burgerinitiatieven wegwijs te maken bij de administratieve en financiële voorwaarden ter ondersteuning.

¹⁰ <http://socius.be/wp-content/uploads/2021/12/Rapport-veldverkenning-burgerinitiatieven.pdf>

2.2 Rol van de communicator

Als lokaal bestuur kan je actief communiceren over de initiatieven die actief zijn binnen de deel- en herstelincubator. De stad of gemeente heeft een groter netwerk en een breder bereik dan de burgerinitiatieven zelf¹¹. Je kan er ook voor kiezen om de eigen communicatienoden van deel- en herstelinitiatieven te ondersteunen, los van de eigen communicatiekanalen. Zeker als uit bevraging blijkt dat deze nood hoog is. Denk hierbij aan het drukken van flyers of banners voor de aankondiging van activiteiten.

- ✔ Maak initiatieven van de Deel- en Herstelincubator bekend. Zet een overzicht van lokale herstel- en deelinitiatieven op de website van de stad of gemeente.
- ✔ Zet in op sensibilisatie door bewustwordingscampagnes voor het bredere publiek over de doelen van een herstel- en deelincubator.
- ✔ Zet de werkingen of evenementen van herstel- en deelinitiatieven in de kijker in het Gemeenteblad of Stadsmagazine (bv. Veranderstad Hasselt, De Duurzame Hasselaar,...)
- ✔ Ondersteun de eigen communicatienoden van burgerinitiatieven (bv. drukken van flyers)
- ✔ Sociale media take-overs of regelmatige posts over acties, evenementen of algemene info over de burgerinitiatieven.
- ✔ Zorg voor goede interne communicatiekanalen en faciliteer de doorstroom van informatie onder de deelinitiatieven.

De stad Hasselt zet geregeld de Repair Cafés en andere initiatieven in de kijker in het stadsmagazine 'De Nieuwe Hasselaar'. Ook in de jaarlijkse klimaatkrant 'De Duurzame Hasselaar' komen de deel- en herstelinitiatieven uitgebreid aan bod. Op de website van de stad kunnen burgers een overzicht terugvinden van duurzame initiatieven of ondernemers per categorie.

“
De Deel- en Herstelincubator biedt een stevige ondersteuning aan Hasseltse Repair Cafés. Op hun initiatief werd een flyer gemaakt met de basisuitleg over onze werking. Dit is een handig hulpmiddel om de mensen te informeren en door te verwijzen naar de andere Repair Cafés zodat ze wekelijks ergens terecht kunnen. Ook worden we door de incubator betrokken bij allerlei evenementen en andere organisaties in de sector. Op die manier krijgt het netwerk kansen om te groeien.
”

Frank Ilsbroux, Repair Café Runkst

¹¹ <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/burgerinitiatieven-ondersteunen-theorie-en-praktijk>

2.3 Rol van de facilitator

Ook vanuit de rol als facilitator kan je als lokaal bestuur veel deuren openen voor lokale initiatieven. Dit heeft betrekking op het ter beschikking stellen van ruimtes, materiaal, advies, financiële, juridische en/of administratieve ondersteuning. Hier komt ook het belang van de pivoterende ambtenaar weer naar boven. Deze persoon kan burgerinitiatieven wegwijs maken binnen het ondersteuningsaanbod.

Administratieve, adviserende en financiële ondersteuning

“
Onze deel- en herstelincubator hield ons alert en met de voetjes 'in the field'
terwijl wij verder aan onze dromen konden werken!
Beatrice Cosemans, Op Wielekes Hasselt
en de Bib der Dingen
”

Financiële middelen zijn vaak een belangrijke behoefte voor de opstart of het voortbestaan van een burgerinitiatief. Als lokale overheid kan je hen hierin bijstaan door laagdrempelige financieringsmogelijkheden te voorzien (d.m.v. burger- of wijkbudgetten) of door ondersteuning bij de zoektocht naar projectoproepen en bij het indienen van subsidiedossiers.

Bij de organisatie van een burgerinitiatief borrelen in vele gevallen ook administratieve vragen op. Veel initiatiefnemers kunnen administratieve begeleiding goed gebruiken bij het zoeken naar juridische rechtsvormen, verzekeringen of boekhouding.

Bij de organisatie van een Repair Café zijn er heel wat vragen over welke rechtsvorm en verzekering ze moeten afsluiten. Op de website van Repair&Share staat een grondig overzicht van mogelijke rechtsvormen en verzekeringen.

- ✓ Bewaar het overzicht. Bied ondersteuning waar nodig en die de kwaliteit van de initiatieven versterkt. Respecteer daarbij het eigenaarschap van de burgers.
- ✓ Houd de procedures om de ondersteuning aan te vragen zo eenvoudig mogelijk.
- ✓ Voorzie structurele ondersteuning (bijvoorbeeld een bepaald bedrag/jaar) of zorg voor gemeenschappelijke financiële voorzieningen.
- ✓ Faciliteer de opstart en doorgroei van (nieuwe) initiatieven, d.m.v. opstart- of werkingssubsidies.
- ✓ Zorg voor een duidelijk en centraal aanspreekpunt binnen het bestuur voor vragen rond juridische of financiële zaken.
- ✓ Creëer ruimtes of ontmoetingsplekken en stel infrastructuur ter beschikking om de werking van burgerinitiatieven te ondersteunen.

- ☑ Zorg dat de initiatiefnemers weten bij ze terecht kunnen bij financiële, juridische of administratieve vragen.

Infrastructuur en ruimte

“Een fysieke plek om activiteiten te ontplooiën,
waar het kernteam kan samenkomen,
waar ideeën kunnen rijpen en
plannen kunnen worden gesmeed,
draagt bij tot de duurzaamheid van het initiatief en
bevordert ook de zichtbaarheid voor de omgeving.”
(Socius, 2021)

Bijna alle burgerinitiatieven hebben fysieke ruimtes nodig om hun werking zo optimaal mogelijk te kunnen organiseren, maar dit kost vaak veel geld. Hier kan je als stadsbestuur tussenkomen door te helpen in de zoektocht naar de meest geschikte locatie. Als dit mogelijk is, kan je eigen ruimtes en infrastructuur ter beschikking stellen zoals vergaderzalen of leegstaande gebouwen. Als je als bestuur geen eigen ruimte kan aanbieden en als dit binnen het financieel plaatje past, kan je er ook voor opteren om burgerinitiatieven financieel bij te staan bij het huren van een locatie (cf wat met voorwaarden?).

In het voormalige OCMW -gebouw in Hasselt hebben verschillende burgerinitiatieven een vaste stek gevonden, zoals de Fietsbib op Wielekes, de Bib der Dingen, de elektro leerplek en de textiellereplek.

“De deel-en herstel incubator was letterlijk en figuurlijk onze steun en toeverlaat bij het concretiseren van ons wild idee om te gaan delen. Het wilde idee om een met een lokaal deelinitiatief als de godskes.bieb te starten is dankzij de deel-en herstelincubator een groot succes geworden. Dankzij de knowhow en begeleiding van de deel-en herstelincubator hebben wij met de godskes.bieb een vliegende start kunnen nemen. Met beperkte middelen en heel veel enthousiasme werd een gereedschappenbieb op touw zetten. Het is mogelijk, zolang je maar samenwerkt.”
Renaat Roekaers, Gereedschappenbibliotheek Godskes.bieb

Vragen over jouw rol als ondersteuner:

- ⊃ Wie binnen het bestuur heeft oog voor burgerinitiatieven en gaat met hen in gesprek?
- ⊃ Is een pivoterende ambtenaar iets voor jullie?
- ⊃ Op welke manier is er contact met burgerinitiatieven? Hoe pak je dat concreet aan?
- ⊃ Weten burgers bij wie ze terecht kunnen?
- ⊃ Hoe zorg je dat ‘mensen met ideeën’ elkaar kunnen vinden? Hoe versterk je netwerken?
- ⊃ Welke ondersteuning bieden jullie nu al? Waar zitten kansen tot verbetering?
- ⊃ Heeft mijn stad of gemeente ruimtes ter beschikking?
- ⊃ Heeft mijn stad of gemeente reeds burgerbudgetten?

⇒ Weten burgers bij wie ze terecht kunnen met hun vragen?

⇒ Welke procedures hanteren jullie? Zijn er procedures die vereenvoudigd kunnen worden?

Piste 2: Bruggen slaan tussen burgerinitiatieven en (circulaire) bedrijven.

De deel- en herstel economie hoeft niet in een vacuüm te bestaan. Integendeel, als we praten over burgerinitiatieven, kunnen we het economisch luik onmogelijk wegdenken. Meer nog, de lokale economie kan een essentiële rol spelen voor de omschakeling naar een circulaire stad.

Als stad kan het dan ook een meerwaarde zijn om een brug te slaan tussen duurzame burgerinitiatieven en (circulaire) ondernemingen door partnerschappen mogelijk te maken en kleinschalige experimenteerruimte te creëren. Via kruisbestuivingen binnen de lokale overheid - waarbij diensten onderling samenwerken - kan een complementair aanbod tot stand komen tussen de deel- en hersteleconomie enerzijds en de lokale economie anderzijds.

“
“Het hele ecosysteem voor een deel- en herstelincubator hangt sterk aan elkaar: burgers en ondernemingen moeten elkaar in het circulaire verhaal kunnen vinden.
Ook wij mogen vanuit de stadswerking niet in een hokje blijven zitten.
We moeten daarom het thema ruimer bekijken en samen naar raakvlakken zoeken.”
Magda Peeters, projectcoördinator Hasseltse Deel- en Herstelincubator
”

1/ Betrek lokale handelaars en zelfstandigen bij de lancering van de deel- en herstel incubator.

Ga in gesprek met lokale handelaars en burgerinitiatieven, of breng ze samen. Elk initiatief of bedrijf heeft eigen behoeften en verwachtingen. Als je als lokale overheid zicht hebt op wat er leeft binnen de burgerinitiatieven, kan je deze noden aftoetsen met die van lokale handelaars. Kom via bevestigingen of ontmoetingen te weten wat leeft, ga op zoek naar raakvlakken en bekijk welke mogelijkheden er zijn tot samenwerking tussen burgerinitiatieven en de reguliere economie.

⇒ Communiceer duidelijk over het aanbod, realisaties en noden om een deel- en hersteleconomie mogelijk te maken. Betrek enerzijds lokale handelaars en anderzijds burgerinitiatieven die bouwen aan de deel- en hersteleconomie.

⇒ Organiseer een rondleiding of trefmoment of zorg voor een platform waarbij burgerinitiatieven en handelaars elkaars aanbod kunnen exploreren, zodoende voedingsbodems te creëren die samenwerking mogelijk maken.

⇒ Zet (structurele en thematische) afstemmingsmomenten op tussen deelinitiatieven en lokale handelaars. Laat de lokale economie nadenken over hun rol in een Deel- en Herstel Incubator.

Binnen de ambitie van de stad Hasselt om te evolueren naar een circulaire stad, kwam het Circulair Loket tot stand. Hier kunnen ondernemers en handelaars terecht voor gratis advies rond circulair en inclusief ondernemen, steeds met een klemtoon op samenwerking met de lokale en sociale economie.

Voorbeelden: Okazi - etalage handelaars/kerstversiering, duurzame inpakstanden tijdens de kerstperiode: gedurende twee jaar werden er doorheen de stad Hasselt lokalen voorzien met inpakstanden. Je kon er je cadeautjes in een hip jasje Furoshiki-stijl laten inpakken met afgedankte vlaggen. Burgerinitiatieven bemanden de standen en kregen allereerst

2/ Ondersteun de totstandkoming van een complementair aanbod tussen de circulaire en reguliere economie

Als je als lokale overheid raakvlakken merkt tussen beide sectoren, kan je experimenten ondersteunen. Dit leidt vaak tot interessante samenwerkingsvormen en initiatieven die passen binnen het verhaal van de Deel- en Herstel Incubator.

Deel- en hersteleconomie inbedden in de reguliere economie. De Hasseltse Corda Campus is een grote bedrijvencampus waar 250 bedrijven gehuisvest zijn en telt meer dan 5000 werknemers. Sinds 2022 ontstond de Corda Repair Corner, die vrijwilligers van de Repair Cafés, medewerkers van het maatwerkbedrijf Bewel en Decathlon samenbrengen om spullen een langer leven te geven. Dit hybride Repair Café kwam tot stand op initiatief van Corda Campus en Stad Hasselt.

“Op Corda Campus draait alles om samenwerking, kennis delen, elkaar verder helpen en zo groeien. En dat is ook precies wat de herstellers doen tijdens het Corda Repair Café. Ze geven oude spullen een nieuw leven door te sleutelen, te herstellen en samen te werken. Het is een mooi initiatief waar al heel wat Cordabewoners gebruik van hebben gemaakt.

Raf Degens, directeur Corda Campus

”

Partners verbinden en gedeelde activiteiten opzetten

International Repair Day

Tijdens [Repair Week 2022](#) in oktober - een initiatief van Repair&Share en de stad Hasselt - gingen ondernemers, ondernemers, onderwijsinstellingen, burgerinitiatieven aan de slag rond het thema herstellen en hergebruik. Op zaterdag 15 oktober was er het Repair feest, met bijdragen van diverse partners, op de iconische RECOR-site.

“De verbinding met de Deel- en Herstel Incubator heeft voor onze organisatie - maar ook voor mij persoonlijk - voor een ‘positieve’ vibe gezorgd. Vooral de International Repair Day was een eye-opener en gaf tonnen energie om samen verder (jongeren) te motiveren om te herstellen en een verschil te maken.

Mieke Vanormelingen, coördinator PXL STEM-academy

”

“

We hebben de International Repair Day op onze industriesite (Recor) mogen ontvangen. De sfeer bruisde van inspiratie rond hoe we onze toestellen toch nog konden herstellen en hoe we andere materialen op fijne manieren konden herbestemmen. Deze motivatie bracht ook bewustwording over hoe we anders moeten consumeren. Dankzij die dag voelen en geloven wij nog sterker dat circulariteit de toekomst is.”

Clémence Corthouts, Project Developer Futurn

”
14

Fashion Revolution Week

Sinds 2021 startte de stad Hasselt met een jaarlijks stadsbreed programma rond [Fashion Revolution Week](#), met focus op delen, herstellen, hergebruik en duurzame mode. Partners in het programma zijn lokale mode-ondernemers, modeketens, onderwijsinstellingen, stadsdiensten, ...

“

“Fashion Revolution Week is een goed voorbeeld van hoe circulaire initiatieven en de lokale economie verweven kunnen zijn. Doorheen de voorbije edities organiseerden we workshop-trajecten voor lokale modeondernemers rond duurzame mode en lanceerden we de Cosh Eco-Shoppingkaart met een overzicht van duurzame mode-adressen. In samenwerking met de stadsdienst Ontwikkelingssamenwerking werd een ontbijtvergadering voor burgers met panelgesprek georganiseerd bij maatwerkbedrijf Okazi. Burgers gingen er met duurzame mode-experten in dialoog.”

Magda Peeters, projectcoördinator Hasseltse Deel-en Herstel Incubator

”

- ✓ Communiceer duidelijk over het aanbod, realisaties en noden in het kader van een circulaire en delende stad aan andere stakeholders (ondernemers, kennisinstellingen, lokale economie, middenveldorganisaties etc.)
- ✓ Ga in gesprek met diverse partners en ontdek welke behoefte en mogelijkheden er zijn.
- ✓ Betrek lokale handelaars en zelfstandigen in de lancering van de deel- en herstelincubator. (Rondleiding, avant-première • Exploratie van wederzijds aanbod en mogelijkheden tot samenwerking)
- ✓ Zet (structurele en thematische) afstemmingsmomenten tussen deelinitiatieven en lokale handelaars, waarbij mogelijks ook werkgeversorganisaties kunnen betrokken worden.

Piste 3: Inwoners actief betrekken bij de deel- en herstelincubator

In een deel- en hersteleconomie kunnen burgers genieten van een brede waaier aan circulaire producten en diensten. Hierbij is het belangrijk dat burgers weten welke initiatieven er bestaan in de stedelijke of gemeentelijke kern. Als lokale overheid kan je jouw inwoners informeren, inspireren en sturen naar de deel- en herstel incubator.

Vooraleer de deel- en herstel incubator in Hasselt van start ging, voerde Möbius een impactstudie uit waarin burgerinitiatieven, ondernemers en experts bevestigd werden. Over het algemeen werd vastgesteld dat burgers in zeer beperkte mate vertrouwd waren met de term deeleconomie en bijbehorende principes. Dit ten gevolge van onvoldoende visibiliteit van de deel- en herstelinitiatieven, foutieve communicatie/perceptie en een te hoge drempel om deel te nemen; (Möbius, 2020).

Nochtans blijkt uit een bevraging naar burgers dat er wel nood is aan dergelijke initiatieven. De belangrijkste voordelen die hier naar voren komen zijn:

- ⇒ financiële incentives,
- ⇒ beschikbaarheid,
- ⇒ persoonlijke interactie en
- ⇒ impact op het klimaat.

- ✓ Communiceer duidelijk over het draagvlak van een incubator naar de bredere bevolking ('voor iedereen') en treed op als infopunt. Toon burgers hoe ze er gebruik van kunnen maken of hoe ze zelf kunnen bijdragen.
- ✓ Informeer burgers over bestaande deel- en herstel initiatieven. Dit kan via de website, magazine of andere communicatiekanalen van de stad of gemeente (zie voorbeeld 1)
- ✓ Zet sensibiliseringscampagnes op zodat burgers geen bruikbare of herstelbare spullen weggooien. Hiervoor kan je samenwerken met de afvalintercommunale van jouw regio. (zie voorbeeld 2)
- ✓ Organiseer evenementen of faciliteer workshops van burgerinitiatieven voor diverse doelgroepen van de bevolking (zie voorbeeld 3)
- ✓ Als stadsbestuur kan je het goede voorbeeld tonen door circulaire goederen of diensten zelf toe te passen (zie voorbeeld 4)

De campagne Mei Afvalvrij van Limburg.net sensibiliseert burgers om herbruikbare spullen te repareren of naar De Kringwinkel te brengen. Samen met Stad Hasselt en Avansa Limburg is er een ruim aanbod aan tips en herstel workshops voor kleding en fietsen.

Een rondtrekkende mobiele tentoonstelling van duurzame kleding werd in Hasselt gelanceerd en reist vanaf nu door Limburg.

De stad Hasselt organiseert in samenwerking met partners evenementen (zoals International Repair Week of Fashion Revolution Week) met een ruim aanbod aan workshops en opleidingen die Hasselaren in staat stellen om hun spullen te herstellen of beter te onderhouden.

Oude stadsvlaggen werden door Flagbag omgetoverd tot tassen voor stadsmedewerkers

DEEL 3: Nawoord - een blik op de Hasseltse Deel- en Herstel Incubator

Twee jaar geleden - in de zomer van 2021 - werd het startschot gegeven voor de oprichting van een Hasseltse Deel en Herstelincubator. In Hasselt zijn diverse burgerinitiatieven actief bezig met de levensduurverlenging en het delen van apparaten en gebruiksgoederen. Denk maar aan de Fietsbibliotheek 'Op Wielekes', de Repair Cafés, de gereedschappenbib Godkesbieb,... De Deel- en Herstelincubator versterkte de bestaande initiatieven, ondersteunde nieuwe initiatieven met opstarten en promootte actief de initiatieven bij de Hasselaren. De initiatieven staan oa op de website van Hasselt en komen ruim aan bod in de jaarlijkse Klimaatkrant De Duurzame Hasselaar. Hasselt Veranderstad is een online kaart waar de deel- en herstelinitiatieven een prominente plaats krijgen.

De vijf doelstellingen van de Deel- en Herstelincubator werden als volgt omschreven: versterken van de bestaande deel- en herstelinitiatieven, nieuwe initiatieven helpen opstarten, het geheel actief promoten bij de Hasselaren, de inwoners opleiden in het zelf onderhouden en herstellen van producten. Tot slot een brug slaan tussen burgerinitiatieven en circulaire bedrijven. Hoe hebben we het aangepakt en deze doelstellingen concreet gemaakt?

De eerste twee maanden zette ik vooral in op kennismakingsgesprekken met mensen en vertegenwoordigers uit het lokale ecosysteem. Er werden raakvlakken gezocht om samen te werken en de incubator concreet uit te bouwen. Ik ontmoette enthousiaste burgers, organisaties, bedrijven,... die al lang(er) actief bezig waren rond de thema's delen en herstellen.

In een sfeer van de strenge coronamaatregelen was de uitbouw van een incubator niet zo evident. Het virus hield ons in de ban. Ondanks al de maatregelen en hindernissen hebben Hasseltse deel- en herstelinitiatieven zich veerkrachtig getoond. Er zijn de afgelopen twee jaar duurzame partnerschappen tot stand gekomen en initiatieven opgestart die ook in de toekomst verder worden gezet. Enkele concrete voorbeelden:

Fashion Revolution is een wereldwijde beweging die streeft naar een meer eerlijke, veilige, milieuvriendelijke en transparante mode-industrie. Van tweedehands-liefhebbers tot fashionistas, iedereen kan meedoen aan de activiteiten die tijdens de week plaatsvinden in Hasselt. Fashion Revolution ontstond zo'n 10 jaar geleden. Toen stortte op 24 april 2013 de Rana Plana-fabriek in Bangladesh in. Sinds 2021 worden er in de stad Hasselt, samen met burgers, organisaties, onderwijsinstellingen en ondernemers, jaarlijks in april activiteiten georganiseerd rond het thema. Studio D werd ingehuurd om in totaal 12 workshops te geven voor modeondernemers rond duurzaam ondernemen.

Elke derde zaterdag van oktober is **International Repair Day**. Die dag staat repareren wereldwijd in de kijker. Doel is benadrukken dat repareren goed is voor milieu en klimaat én voor een veerkrachtige samenleving. Ook in stad Hasselt laten we die dag sinds 2021 niet ongemerkt voorbijgaan. We zetten die dag herstellende in de bloemetjes. In 2022 was stad Hasselt de focusstad voor Vlaanderen en bouwden we een Repair Feest op de Recorsite, er kwamen die dag een 1000-tal bezoekers langs. Gedurende een ganse week was er een stadsbreed programma in samenwerking met partners.

Duurzame partnerschappen

De Deel- en Herstelincubator werd niet enkel door Stad Hasselt getrokken. **Repair&Share** en **Avansa Limburg** waren de partners in crime. Samen gaven we vorm aan het aanbod naar burgers om meer spullen te delen en te herstellen. Avansa was een van de krachten bij de ondersteuning van het Repair Teens project, alsook bij het inhoudelijk uitwerken van het trefmoment voor burgerinitiatieven.

Ook met onderwijsinstellingen gingen we duurzame partnerschappen aan. **SyntraPXL** gaan binnenkort het aanbod aan circulaire opleidingen voor burgers vergroten en starten met de ontwikkeling van de circulaire module/opleiding 'hersteller van elektronische huishoudapparaten'. Voor de **PXL STEM Academy** werd stad Hasselt de proeftuin voor de Repair Teens. Jongeren tussen 12 en 14 jaar krijgen voortaan een buddy in het Repair Café van Runkst en leren al doende elektrische en elektronische toestellen herstellen. Jong geleerd is oud gedaan, de meest ervaren herstellende geven hun kennis en kunde graag door aan jongeren. Het traject werd intussen uitgebreid naar 14 + jarigen. PXL STEM zal samen met VIVES, Stad Hasselt, Avansa Limburg en limburg.net de 'Repair Teens' duurzaam verankeren onder de naam 'Herstel Heroes' en nadien uitbreiden naar 43 gemeentes in Limburg. De doelstellingen zijn leren herstellen, upcyclen en hergebruiken in plaats van kostbare gebruiksvorwerpen onmiddellijk vervangen. Het sensibiliseert jongeren rond circulaire economie en energie en klimaat, en zet aan tot een mentaliteitsswitch. PXL STEM Academy werkt hiervoor vanuit de leefwereld van jongeren: skateboards, smartphones, klein elektro, kledij, enz. Het project werkt samen met lokale partners zoals een fietsenmaker, schoenmaker, naaister, meubelmaker, maar ook IKEA verleende hiervoor hun engagement.

Eind 2022 werd een Living Lab Circulair Textiel goedgekeurd. Met dit VLAIO project circulair textiel focussen we de komende drie jaar op textiel: meer delen, herstellen en hergebruiken. In april 2023 werd zo de Hasseltse Cosh Eco kaart gelanceerd met duurzame shopadressen.

“

“De successen die behaald zijn met de Deel- en Herstelincubator zouden niet geboekt zijn zonder het enthousiasme van iedereen waar ik de afgelopen twee jaar mee samenwerkte. Mijn oprechte dank aan iedereen die een steentje bijdroeg. In Hasselt gebeurt er veel en vooral: de daadkracht is groot.

Magda Peeters, projectcoördinator Deel- en Herstelincubator

”